

Böwürslenli meýdan 2 (Hekaýalar toplумы)

Category: Çagalar edebiýaty, Hekaýalar
написано катарсу | 15 марта, 2025

Jill BARKLEM

Güýz hekaýasy

Ajaýyp güýz möwsümidir. Böwürslenler ýetişip, meýdandaky syçanlaryň bary hasyl ýygnamak bilen meşgullanýardy. Her gün säher bilen olar meýdandaky däneleri, ir-iýmişlerdir kökjagazlary ýygnap, gysa çenli saklamak üçin töňnedäki ammara eltip, tekjelerde ýerleşdirerdiler. Ýyljak ammaryň içinde böwürslen mürepbesiniňdir çörekleriň ýakymly ysy bark urýardy. Tekjeler ätiýaçlyk azykdan ýaňa hyryn-dykyndy.

Köne dub agajyndaky köşkde ýaşaýan lord Wudmaus gyzjagazy Primrozany ýanyna alyp, ir bilen ýola düşüpdi. Gyrymsy böwürslenlige girenlerinde, ol gyzjagazyna ýüzlenip:

– Meniň ýanymda bolgun, birden azaşyp gidäýme – diýdi.

Primroza, esasan, ýere gaçan ir-iýmişleri çöpleýärdi, kakasy bolsa taýagy bilen olary ýokardan kakyp berýärdi. Olaryň sebedi dolabara boluberende, hanym Ýitigöz olaryň ýanyna gelip derrew gürrüňe başlady:

– Men sizi gözläp ýördüm. Hä diýmän çabga gelmeli. Men ony bütin süňňüm bilen duýýaryn. Ýagyş başlamanka hasyly ýygnap dynmagymyz gerek.

Lord Wudmaus Primrozany öýe ugratdy. Özi bolsa jenap Äpli gözläp, ammara tarap ýola düşdi. Tizara syçanlar galanja hozlarydyr ir-iýmişleri ýygnamak üçin meýdana tarap howlukdylar.

Lord we hanym Wudmauslar ýene-de tokaýa gidip kömelek çöplemek kararyna geldiler. Birdenem hanym Wudmaus: «Primroza niredikä?» diýip, ony gözlemäge başlady. Ýöne gyzjagaz hiç ýerde ýokdy. Ne bir sebediň içinde, ne-de äpet ýapraklaryň astynda, hatda otlaryň arasynda-da ýokdy.

– Primrozany gören ýokmy? – diýip, ol äpet terň agajynyň miwesini çöpläp ýören syçanlardan sorady.

– Ýok, biz ony görmedik – diýip, ýemşen agajynyň şahalaryndaky syçanlar jogap berdiler.

Wilfreddir beýleki syçanlar onuň enelerine giden bolmagyndan howatrylanyp, haýal etmän ýola düşdüler. Haşlaşyp duruşlaryna, olar öýüň gapysyny kakdylar.

– Siz Primrozany gören-ä dälisiňiz? Biz ony hiç ýerden tapmadyk – diýip, Wilfred gapynyň bosagasynda duran ýerinden bar zady bir demde aýtdy. Habary eşidip howsala düşen hanym Äpl öhlüginini çykardy-da, gözleg toparyna goşuldy.

Töňnedäki ammara jogap berýän jenap Äpl hem bar işini taşlap, töňňäniň jaýrygyndan sümlüp geçdi-de, beýlekileriň zzyndan ylgady.

Ol aram-aram:

– Primroza, sen nirede? – diýip gygyrýardy.

– Primroza, sen nirede? – diýip, ýaň sesi oňa jogap berýärdi.

Lord we hanym Wudmauslar ýene köşge dolanyp ähli otagdan, öýüň her burçundan gyzjagazyny gözlemäge başladylar. Olar yşgabyň içini, ýatalganyň astyny, stoluň aşagyna çenli gözden geçirip, öýüň ähli ýerini agtardylar. Emma Primrozany hiç ýerden tapyp bilmediler. Olar:

– Eý, Hudaý, bu gyzjagaz nirede bolup biler? Biz indi näme etsekkäk? – diýişdiler.

Primroza bolsa ol wagt zyznda dörän başagaýlykdan bihabar mekgejöwenli meýdanda aýlanyp ýördi. Ol uzak gün meýdan güllerini ýygnap, mawy asmandan lezzet alyp, azygan wagty böwürslen iýip biraz Güne çöýunypdy.

Goňşy ýaşaýan syçanlara tohumlyk çigit çöplemäge kömege diýip barýarka-da, Primrozanyň gözi ýokarda, mekgejöwen baldaklarynyň arasynda ýerleşen kiçijik aýlawlyja öýjagaza düşdi. Ol öz ýanyndan: «Onda kim ýaşaýarka?» diýip pikir etdi-de, ýokaryk çykyp, penjireden içerini synlamagy ýüregine düwdi.

Penjireden seredende içerdenem bir jübüt gözüň özüne garap durandygyny görüp, ol sakawlap:

– Men... meni bagyşlaweriň – diýdi-de, aşaklygyna düşmäge başlady.

– Bizem çay içjek bolup otyrdyk – diýip, ýokardan ses eşidildi. – Bize goşulyşmazmyň?

Primroza muňa asla garşy bolmady. Ol kindiwanja gapyjykdan içeri girdi. Bu ýeri diýseň gelşiklidi. Poluň üstünde garamandalagyň çigidiniň tozgajyklaryndan edilen haly, nepisje edilip otdan örülen diwaryň ýüzünde kitap tekjeleridir suratlar asylgydy. Öýjagazda ýaşaýan iki sany gartaşan meýdan syçany myhman gelenine diýseň begenipdiler. Olar Primrozany

saçagyň başyna geçirip, oňa çäýyň gapdaly bilen bir bölejik şirinnan hödür etdiler hemem öz maşgala suratlaryny görkezmek üçin suratly albomy uzatdylar.

Primroza bu meýdan syçanlarynyň ähli baýlygyny synlap bolandan soň, myhmansöýerlik üçin hoşallyk bildirdi-de, ýere düşdi. Ol şeýle ajaýyp günde öýe gaýtmazdan öň tokaýa gezelenç etmegi ýüregine düwdi. Bökürslenli tokaýda ýaşayan syçanlaryňam käbiri bu ýerde ýaşyp barýan Gün şöhlesiniň astynda ir-iýmiş ýygnaýardylar. Ýöne işleri bilen başagaý bolup ýörüşlerine, olar geçip barýan Primrozany görmediler. Ol bolsa gür otlaryň arasynda ýere gaçan ýelejikleridir beýleki peýdaly zatlary çöplmek bilen gümra bolup barýardy. Birdenem onuň gözi bökürslenligiň arasynda çala saýgardýan täsin hinjagaza düşdi. «Bäh, munda ýaşayan barmyka?» diýip pikirlendi-de, hiniň içine girip, barlap görmegi ýüregine düwdi.

Hiniň içi örän garaňkydy, ýöne ol şaha-şaha bolup duran ötelgeleriň diwarlaryndaky kiçijik, tegelejik gapylary saýgaryp bildi. Hiniň içine has çuň aralaşdygyça töwerek has garalýardy, tiz wagtdan bolsa ol hiç zady saýgarybam bilmedi.

– Náme üçindir, bu ýer meniň göwnüme ýaranok – diýip, Primroza sandyraýan sesi bilen aýtdy. – Gowusy, öýe gaýdaýyn.

Ol şeýle diýip yzyna öwrüldi. Ýöne yzy durşuna girelgedir çykalga bolup durdy welin, ol indi haýsy ýol bilen geleninem bilmedi. Şondan soň syçanjyk gorkudan ýaňa sandyrap, köýnejiginiň etegini elleri bilen galdyrdy-da, gabat gelen ugra tarap ylgap ugrady. Birdenem öňde öçügsije yşyk görüldi. Primroza şol tarapa ylgady.

Hinden çykan ýeriňdäki beýik agaçlaryň aşagy durşuna bökürslenendir itburun jeňňelligi bolup durdy.

– Äpet meşe agajymyz-a görnenok – diýip, ol pyşyrdady. – Çeşmäniň boýundaky söwütlerem göze ilenok. Azaşaýdym öýdýän.

Hä diýmän iňrik garaldy. Üstesine-de, ýagyş ýagyp başlady-da,

gizlenip oturan ýerindäki ýapraklardan syrygýan iri-iri damjalar Primrozanyň üstüne damyp ugrady.

Kömelejigiň telpejigini pena tutunyp oturan syçanjyk zordan aglaman saklanýardy. Alys bir ýerlerde baýguş üwwüldedi, ýokarda bolsa şemalyň badyna şahalaryň şatyrdysy eşidildi. Ýöne ol ähli zatdan beter golaýyndaky otlukdan eşidilýän düşnüksiz şygyrýdan gorkýardy.

Töwerek kem-kem garaňkyrap, ahyrsoňy älem-jahany gözedürtme garaňkylyk gaplap aldy. Primroza şu töwereklerde ýaşaýan, syçan iýýän gornostaýlar barada pikirlenmejek bolup jan edýärdi. Birden onuň tokaýyň jümmüşinden özüne tarap gelýän baş sany öçügsije yşyga gözi düşdi. Şeýle-de, ol yşyklaryň gapdaly bilen gelýän baş sany sudury saýgardy. Ol bişekil hemem pökgi sudurlaryň kelleleri hem ýok ýalydy. Primroza böwürslenligiň has jümmüşinde gizlendi.

Bişekil göwreler kem-kem golaýlaşýardylar, Primroza olaryň tiz wagtda öz deňinden geçip gitjekdiklerine göz ýetirdi. Olar golaýlaşdyklaryça, beter gorkýan syçanjyk gözlerini ýumdy. Ol aýak seslerinden çen tutup, geçip barýanlary sanaýardy: «Bir... iki... üç... dört...». Başinjä gezek gelende, ol her niçigem bolsa, batyrlyk edip, geçip barýanlaryň kimdigini bilmek üçin gözlerini açdy. Geçip barýanyň elinde çyra bardy. Onuň guýrugy, murty bardy. Onsoňam onuň jenap Äpliňki ýaly jalbaram bardy. Ol begenjinden: «Jenap Äpl!» diýip gygyranyny duýman galdy.

Beýlekiler hem ýüzlerini özüne tarap öwrenlerinde, Primroza olaryň baryny tanady. Jenap Äpl, hanym Äpl, Dasti Dogwud... Ýöne ol hasam ejesidir kakasyny görüp begendi. Primroza olaryň ýanyna barmak üçin böwürslenligiň içinden çykjak boldy.

– Primroza! – diýip, hanym Deýzi gygyrды. – Ahyry tapylaýdyň! Janyň bir sagmy?

– Meýdan syçanlary seniň tokaýa tarap gidendigiňi aýtdylar. Ýöne iňrik garalyp, ýagys ýagyp ähli ýer öl hem typançak

bolansoň, tasdanam seni tapmak umydymyzy ýitiripdik – diýip, gyzjagazyny eline alyp, mähir bilen ýapynjasyna dolan kakasy başdan geçirenlerini gürrüň berip başlady.

Öýlerine gelenlerinde Primroza uka gideňkirläpdi. Hanym Wudmaus gyzyny ýokaryk, kiçijik ýatýan otagyna eltip, öl eginbaşlaryny gurusy bilen çalyşdy-da, düşegine geçirdi. Onuň çyg köýnejigidir öňlүjegi pejiň golaýynda serilgi durdy, düşeginiň gapdalyndaky oturgyçjykda bolsa gyzgyn şokoladly gap durdy.

– Eje jan, men indi hiç haçan, hiç haçan meýdanda aýlanmaga ýeke gitmerin – diýip, gyzjagaz ukyň arasynda pyşyrdady.

Ejesi emay bilen onuň alnyndan öpüp, ýassyjagyny düzedişdirdide, hiňlenmäge başlady:

*Süýji uka bat balam,
Sagat sanap ös balam.
Huwwa, huwwa,
Huwwa, huw...*

***Iňlis dilinden terjime eden Züleyha ALLABERDIÝEWA,
Türkmen döwlet medeniýet institutynyň 5-nji ýyl talyby***